

KOPP ELEMÉR
1890—1964

74 éves korában, 1964. január 19-én elhunyt Dr. Kopp Elemér, a Román Népköztársaság érdemes professzora, a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet farmakognóziai tanszékének nyugalmazott vezetője. Egész életét a gyógy- és illóolajos növények tanulmányozásának szentelte kezdetben Páter Béla professzor közvetlen munkatársa és őszinte híveként, később követője és munkásságának továbbfejlesztőjeként.

1890. augusztus 17-én született Kolozsvárt. 1913-ban vegyészmérnöki, majd három év múlva doktori oklevelet szerzett a Budapesti Műszaki Egyetemen. Pályájának kezdetétől fogva a tudományos kérdések kötötték le figyelmét. Cukorgyári mérnökként felismerte a melászok nitrogéntartalmának jelentőségét, nyomtatásban megjelent első közleményeiben (1916) ez irányú kutatásairól számolt be. 1923-ban Páter Béla professzor meghívta a Kolozsvári Gyógynövénykísérleti Állomásra. Ez volt a világon az első olyan intézet, mely hatvan évvel ezelőtt kizárólag a gyógy- és illóolajos növények kutatására létesült. Itt kezdte meg Dr. Kopp Elemér az illatnövényekre és egyes alkaloidtartalmú drogokra vonatkozó kutatásait. Figyelme hamarosan kiterjedt a gyógynövények begyűjtésének, termesztésének és értékesítésének gyakorlati kérdéseire. Páter Béla halála után néhány éven keresztül az intézet vezetője volt.

1949-ben nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárnak a Marosvásárhelyi Gyógyszerészeti Karra. Gyógynövény- és drogismereti előadásaiban egyforma fontosságot tulajdonított a növénytani, mezőgazdasági, kémiai és gyógyszer-tani szempontoknak. A gyógynövények sokoldalú, mindenre kiterjedő ismerete jellemezte egész oktatói és tudományos tevékenységét.

Dr. Kopp Elemér professzor tudományos tevékenységében jelentős helyet foglaltak el az illó-olajokra vonatkozó kutatások A Pharmazeutische Zentralhalle-ben megjelent dolgozataiban elsőnek hívta fel a figyelmet a romániai köményolaj (1928), koriánderolaj (1929), muskotályzsálya olaj (1939), rózsáolaj (1931) kiváló minőségére. Irk Károly vizsgálataiból kiindulva (1910) megállapította, hogy a román mentaolajban magas az össz-mentol tartalom (50—65%). „Das rumänische Pfefferminzöl und die Entstehung der Pfefferminzölindustrie in Rumänien” című közleményének (1930) értékét növelik azok a megfigyelések, melyek az ipari méretekben és a laboratóriumi körülmények között előállított illó-olajok közötti különbségre hívják fel a figyelmet. Az utóbbi években (1958—1964) a levendulaolaj minőségét követte a növény rendszertani helyzetétől függően. Az általa alapított gyógynövénykertben sikeresen termesztette a rózsamuskátlit is, a nyert jóminőségű Oleum Geranii, megítélése szerint (Orvosi Szemle, 1960) számos behozatalból származó illóolajat helyettesíthet. A hazai nyersanyagok értékesítésének gondolata végig

kísérte egész tudományos működését. Érdeklődésének homlokerében rendszerint olyan kérdések állottak, melyeknek közvetlen gyakorlati jelentőségük van. Jellemző ebből a szempontból az a közleménye (1927) melyben az illóolajos növények cséplési hulladékainak értékesítését vetette fel.

Első munkáját, melyet az ópium, ill. ópiumalkaloidák nyerésének szentelt, 1929-ben közölte a Heil- und Gewürzpflanzen című folyóiratban („Neuere Möglichkeiten der Herstellung von Opiumalkaloiden”) Később (Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője, 1944) kidolgozott egy nefelometriás módszert, mellyel egyetlen máktok morfintartalma is meghatározható. Ezzel a mikró módszerrel követte az alkaloidák megjelenését a mák növény fejlődése során (megjelent a bukaresti Farmacia 1953-as évfolyamában). Morfológiai és biológiai jellegek mellett a morfintartalmat követte alkaloidamák nemesítési kísérletei során. Beszámolt egy olyan mákfajta előállításáról (1955), melynek érett tokjai 1% morfiint tartalmaznak. Összefoglaló közleményeit (1957, 1961) a Die Pharmazie című folyóiratban közölte. Elnyerte a Kabay emlékermet és díszoklevelet (1957).

Vizsgálatai kiterjedtek más alkaloidtartalmú növényekre is. Páter Béla vizsgálataiból kiindulva (1922) megállapította, hogy a peronoszpórás és lisztharmatos beléndeklevelek hatóanyagtartalma csökken. Az erősen lisztharmatos levéldrog 3 hónapos tárolás során újabb alkaloida csökkenést szenved, ezáltal az eredeti értéknek csak kb. 1/3 része marad meg. Vizsgálta a szárítási mód hatását midriátikus drogok alkaloidtartalmára (1931). A maszlag esetében azt észlelte, hogy a napon szárított levelek alkaloidtartalma 10%-kal csökken az árnyékban szárított droggal szemben. Figyelemre méltó, hogy analízisei a nadragulya esetében kiterjedtek a szárra is, melyet három évtizeddel ezelőtt még nem használtak fel droggént.

Kopp professzor illóolajokra és alkaloidtartalmú drogokra vonatkozó közleményeit az elmúlt években gyakran idézték nagytekintélyű szak- és tankönyvek szerzői. Nagyobb számú kísérletes közleményben Kopp professzor egyes megállapításai képezik a kiindulópontot.

Kopp professzor résztvett a Román Gyógyszerkönyv VII. kiadásának (1956) és az előkészületben levő VIII. kiadásának szerkesztésében, több cikkely megírásával.

Az oktató és tudományos munkában elért kiváló eredményeiért a Román Népköztársaság Nagy Nemzetgyűlésének elnöksége a Munkaérdemrend III. fokozatával tüntette ki.

Munkájának élő, végtelenül szerény, szigorúan következetes, mindenkinek segíteni kész ember volt. Széles érdeklődési körét, és tájékozottságát a szellemtudományok, a természet és technika legkülönbözőbb területein, egészen kivételesnek tekintjük. Emléke tovább él tanítványaiában, munkatársaiban, mindazokban, akik mértenek abból a gazdag tudományos hagyaték-ból, mely maradandó értéket képvisel a gyógy- és illatnövény kutatások számára.

Rácz Gábor